16.5.2024

VM/BUDJETTIOSASTO
Budjettineuvos Vesa Kulmala
Neuvotteleva virkamies Miika Grönholm

Valtiovarainministeriön lausunto asiassa E 31/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: Ennakkovaikuttaminen tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (2028-)

Lausuntopyyntö

Valtiovarainvaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa asiaan: E 31/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje - Ennakkovaikuttaminen tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (2028–).

Lausuntopyynnön teemana on komission ehdottamat uudet EU:n omat varat (erityisesti yritysten voittoihin kytkeytyvä oma vara) ja niiden mahdollinen veronluonteisuus. Erikseen on pyydetty kirjalliset kommentit seuraaviin kysymyksiin:

- Voidaanko ehdotusten katsoa antavan EU:lle verotusoikeuden?
- Suomen kannat ehdotuksiin?
- Mitä päätöksiä tähän liittyen on tehty/käsittelytilanne?

Vastaus lausuntopyyntöön

Heinäkuussa 2020 Eurooppa-neuvostossa sovittuun linjaukseen sekä joulukuussa 2020 tehtyyn EU:n toimielinten väliseen sopimukseen perustuen Euroopan komissio antoi 20.6.2023 ehdotuksensa uusiksi omiksi varoiksi. Komission kesäkuussa 2023 antamat ehdotukset ovat muutosehdotuksia (2. kori) komission 22.12.2021 antamille (1. korin) ehdotuksille uusiksi omiksi varoiksi. Ensimmäisen korin ehdotuksista annettiin 10.3.2022 eduskunnalle U-kirjelmä (U 22/2022 vp) ja toisen korin ehdotuksista annettiin 8.9.2023 eduskunnalle U-jatkokirjelmä (UJ 21/2023 vp), joissa on selostettu tarkemmin uusien omien varojen ehdotukset ja niiden vaikutukset Suomelle.

Komission ehdotukset uusiksi omiksi varoiksi ovat EU:n päästökauppajärjestelmään perustuva oma vara, hiilirajamekanismiin perustuva oma vara, OECD-verotussopimuksen pilariin I perustuva oma vara sekä väliaikainen (pilari I täytäntöönpanon ollessa kesken) tilastollinen yritysten voitto-osuuteen perustuva oma vara.

Pilari I oma vara olisi kansallinen rahoitusosuus, joka perustuisi OECD:n kansainvälistä yritysverouudista koskevaan sopimukseen ja sen voimaan saattamiseksi EU:ssa annettavaan direktiiviin. Kansallinen rahoitusosuus olisi 15 prosenttia jäsenvaltion suhteellisesta osuudesta suurten monikansallisten yritysten markkinavaltioille allokoitavaan jäännösvoittoon kyseisen direktiivin mukaisesti. Komission ehdottama oma vara olisi siten laskennallinen rahoitusosuus eikä yrityksille osoitettu vero tai maksu.

Komission ehdottama väliaikainen, tilastollinen yritysten voitto-osuuteen perustuva kansallinen maksuosuus perustuisi kansantalouden tilinpidon sektoriluokitukseen ja siinä yritysten ja rahoituslaitosten bruttotoimintaylijäämän summaan. Tämä oma vara olisi siis nykyiseen BKTL –omaan varaan verrannollinen kansallisesta talousarviosta maksettava maksuosuus, joka perustuisi tilastoituihin yritysten voittoihin. Tämänkään oman varan tapauksessa ei siten olisi kyseessä yrityksille osoitettu vero tai maksu.

Päästökauppajärjestelmään ja hiilirajamekanismiin perustuvien omien varojen tapauksissa osa näistä järjestelmistä syntyvistä tuloista siirrettäisiin Unionin talousarvioon. Näihin liittyvät omien varojen ehdotukset eivät vaikuttaisi itsessään näihin järjestelmiin eivätkä aiheuttaisi erillistä maksua tai muuta kustannusta näiden järjestelmien piirissä oleville yrityksille.

Ehdotettujen uusien omien varojen ei siten katsota antavan verotusoikeutta EU:lle.

Suomen kantoja Komission ehdotuksiin on esitetty U-kirjeessä U 22/2022 vp sekä U-jatkokirjelmässä UJ 21/2023 vp. Ohessa UJ 21/2023 vp mukaiset kannat oleellisin osin ehdotuksia koskien:

Suomi suhtautuu myönteisesti esitykseen siirtää osa uudesta tieliikenteen ja rakennusten päästökauppajärjestelmästä (nk. ETS 2) kertyvistä tuloista unionin talousarvioon tuloina. Suomi katsoo, että tieliikenteen ja rakennusten päästökauppajärjestelmä olisi uutena EU:n laajuisena järjestelmänä tarkoituksenmukainen uusi unionin talousarvion rahoituslähde ja Suomelle taloudellisesti edullinen.

Sen sijaan Suomi katsoo, että nykyisestä kiinteiden laitosten päästökauppajärjestelmästä (nk. ETS 1) kertyvien tulojen kohdennus kansallisiin talousarvioihin tulisi säilyttää ensisijaisesti nykyisellään.

Suomi suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen siirtää osa jäsenvaltioiden keräämistä hiilirajamekanismiin perustuvista tuloista unionin talousarvioon omina varoina. Hiilirajamekanismi olisi uutena EU:n laajuisena järjestelmänä tarkoituksenmukainen uusi unionin talousarvion rahoituslähde. Kansainvälisten kauppavirtojen muutoksessa ja Suomen energiaomavaraisuuden kasvaessa hiilirajamekanismi omana varana vaikuttaisi olevan Suomelle myös taloudellisesti edullinen.

Suomi suhtautuu kriittisesti komission ehdotukseen yritysten voittoihin perustuvasta tilastollisesta omasta varasta. Suomi katsoo, että komission ehdottama tilastollinen oma vara ei toisi lisäarvoa verrattuna nykyiseen bruttokansantuloon perustuvaan omaan varaan, vaan monimutkaistasi unionin rahoitusjärjestelmää. Lisäksi komission ehdotus vaikuttaisi olevan Suomelle taloudellisesti epäedullinen.

Suomi pitää kansainvälistä yritysverouudistusta koskevan OECD-sopimuksen ensimmäiseen pilariin perustuvan kansainvälisen rahoitusosuuden arviointia omana varana tässä vaiheessa ennenaikaisena, koska pilari 1-hankkeen täytäntöönpanoa koskevan monenvälisen yleissopimuksen valmistelu on edelleen kesken kansainvälisellä tasolla.

Suomi tarkastelee edelleen komission ehdotusten yksityiskohtia ja mahdollisesti tarkentaa kantaansa ehdotettuihin uusiin omiin varoihin neuvottelujen myöhemmässä vaiheessa Suomen kokonaisedun lähtökohdista.

Komission antamista ehdotuksista uusiksi omiksi varoiksi on käyty neuvotteluja neuvoston työryhmässä vuoden 2023 kesästä alkaen. Neuvottelut ovat yhä käynnissä eikä sopu komission ehdottamasta omien varojen paketista näytä toistaiseksi syntyvän. Mahdollisista uusista omista varoista päästäneen sopuun vasta osana tulevaa rahoituskehystä koskevaa lopullista kokonaisratkaisua.

Omien varojen päätös perustuu SEUT 311(3) artiklaan ja Euratom-sopimus 106a artiklaan. Neuvosto vahvistaa päätöksen erityistä lainsäätämisjärjestystä noudattaen ja Euroopan parlamenttia kuultuaan yksimielisesti. Päätös tulee voimaan, kun jäsenvaltiot ovat hyväksyneet sen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti, mikä Suomessa tarkoittaa päätöksen ratifiointia eduskunnassa.